

Baia

Tussen **Pozzuoli** en **Bacoli**, aan een inham van de golf van Pozzuoli ligt het dorp Baia ('Baiae' in het Latijn). Grandioze ruïnes uit de Romeinse tijd geven een idee van hoe belangrijk deze site toen was: het was het belangrijkste kuuroord in de Oudheid en als villegiaturoord kan het omschreven worden als 'het Knokke van de Romeinen'.

Volgens Livius zou Gnaeus Cornelius Scipio al in de 3de E. v. C. naar Baiae zijn geweest om te 'kuren'! Hoe dan ook, al tegen het einde van de Republiek (1ste E. v. C.) was Baiae een begrip in Rome en hadden Crassus, Marius, Caesar, Pompeius, Varro en Cicero (om slechts dezen te vernoemen) er een villa.

In de keizertijd werden haast al die buitenverblijven opgenomen in het enorme complex van de 'Caesares', de Romeinse keizerlijke familie(s). Marcellus, de gedoodverfde opvolger van keizer Augustus, stierf hier in 23 v. C., Caligula (keizer van 37 tot 41 n. C. en goed gek!) liet van hier een 'botenbrug' aanleggen naar Pozzuoli omdat de afstand over land te ver was, Nero ontving hier zijn moeder Agrippina de avond zelf dat hij haar – even

verder – liet vermoorden en Septimius Severus (einde 2de E.) liet belangrijke aanpassingswerken uitvoeren aan wat ondertussen bekend stond als 'Palatium' ('Keizerlijk verblijf').

Het geweld van de **Vesuvius** (erg actief in de late keizertijd), het algehele verval na de invallen van de Germaanse volkeren en vooral het 'bradisisme' (het 'collectief' verzinken – in dit geval wel ca. 10 m.! – van het land t.a.v. de zee) hebben ervoor gezorgd dat de zone sterk aan belang inboette en dat de meeste van de Romeinse resten onder water kwamen te liggen. Toch is de thermale activiteit heel de middeleeuwen door tot in de 19de eeuw verder beoefend tot ze (vooral) door Ischia en Agnano is overgenomen.

De archeologische zone, achter de bebouwde kom gelegen tegen de helling op, is vanaf de jaren '40 van de 20ste E. grondig onder handen genomen. Men beschouwt dit nu vrij algemeen als het 'Palatium', de keizerlijke villa, eerder dan als een kuuroord, ook al zijn er behoorlijk wat 'kuuronderdelen' in aan te wijzen.

Palatium :

Over een breedte van 450 m. en met een hoogteverschil van wel 80 m. strekt zich tegen de helling van de heuvel het voormalige keizerlijke paleis uit. Men onderscheidt er 3 kernen: de sectoren van 'Mercurius', 'Sosandra' en 'Venus', die van mekaar onderscheiden (en met mekaar verbonden) worden door grote trapconstructies. Boven de 'sector van Mercurius' is er een grote porticus waarachter een reeks citernes ligt die voor het nodige (drink-, fontein- en kuur)water zorgden.

Op het einde van die allée kom je in de '**sector van Sosandra**', zo genoemd naar het prachtige (marmeren) beeld dat er gevonden is (een Romeinse kopie naar een 5^{de}eeuws Grieks brons. Het rechthoekige complex, aan beide zijden door een trappenrij afgesloten, bestaat uit 3 terrassen. In het bovenste, een residentiële gedeelte, is het genoemde beeld gevonden. In één van de lokalen is er een mooi veelkleurig mozaïek bewaard. Het halfcirkelvormig middenterras is een klein 'theater-nymphaeum': in wat gewoonlijk de 'orchestra' (koorgedeelte) is, is een waterbassin aangebracht. Men neemt aan dat hier niet enkel theateropvoeringen en concerten gehouden werden, maar dat het ook gebruikt werd om te rusten en te genieten van het mooie uitzicht. Het onderste terras, dat nog moet worden opgegraven, bevatte een groot rechthoekig zwembad, dat omgeven was door een porticus waarbij, naar men aanneemt, een aantal ruimten aansloten.

Hier kan je, links als je van boven komt, naar de '**sector van Mercurius**', waar een ronde constructie de aandacht trekt: de zgn. 'Tempel van Mercurius', ook al was het zeker geen tempel maar naar alle waarschijnlijkheid een thermale constructie. Architecturaal doet het gebouw aan het Pantheon in Rome denken, ook al is het met zijn 21,55 m. diameter een stuk kleiner dan de beroemde tempel in Rome. Het is wél een heel stuk ouder: men plaatst het op het einde van de 1ste E. v. C. (einde republiek – vroege keizertijd). Je kan er door een smalle en lage opening naar binnen en stelt dan vast dat het geheel onder water staat! Dit is één van de effecten van het al genoemde bradisisme, dat vooral sinds de 19de E. erg actief is: de oorspronkelijke vloer ligt een heel stuk lager.

Als je op je stappen terugkeert kan je doorheen de 'sector van Sosandra' naar de 3de kern van het complex: de '**sector van Venus**'. Ook dit geheel is terrasvormig aangelegd (door de minder goede staat van bewaring is het niet evident om de 5 à 6 terrassen te herkennen). De voorstanders van de mening dat dit geen keizerlijke villa was, maar een mondain kuuroord vinden hier hun argumenten: de verschillende ruimtes kunnen geïnterpreteerd worden als zalen van een kuuroord. Ook de grote, ronde ruïne die je van hier kan zien (de zgn. 'Tempel van Venus', die ook als een badzaal geïnterpreteerd kan worden) hoorde bij het complex, en was er waarschijnlijk zelfs de centrale ruimte van. Het is een behoorlijk grote constructie (diameter: 26,30 m.) die van binnen cirkelvormig en van buiten achthoekig is. Met zijn ingestort gewelf, zijn kale muren en pittoreske begroeiing is het een prototype van wat je een 'romantische ruïne' kan noemen!